UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Eleemosyna

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

… ſimul & verecunde ſucceſſorem ea voce, non vinum de… probauit vtrumque, nec tamen auditoribus eligendi ius … *Laert. l.5.c.1.*

…der Lacedæmonius quum aliquando Dionyſius ipſi miſiſ… duas, iubeat vt vtram elegiſſet, eam mitteret filiæ: Ipſa, in… eliget. Atque accepit ambas & abiit. In hoc exemplo … imitandum, nec vno Lacedæmonio dignum, nec aliud ab … expectandum fere, præter malitioſam ingenii vafriciem. *… Lacon apoph.*

… Æmilianus. quum Seruius Sulpitius Galba & Aurelius … in ſenatu contenderent, vter aduerſus Viriatum in Hiſpa… mitteretur: ac magna inter P. C. diſſenſio eſſet, omnibus … eius ſententia inclinaret expectantibus. Neutrum, inquit, … mihi placet, alter enim nihil habet: alteri autem etiam quod … nequaquam ſatis eſt. Æque malam imperii magiſtram iudi… paupertatem, atq; inſatiabilem habendi cupiditatem. Quo di… obtinuit, vt neuter in prouinciam mitteretur. *Valer. Maximus …*

… Fabricius. Cornelius Ruffinus, vir rapax & auarus, cæterum in … animo ingens, manuque promptus, quum bellum immine… conſulatu obtinendo C. Fabricii opera adiutus eſt, qui ob pra… tamen vitam Ruffino ſemper infenſus fuerat: verum eo tem… ob belli ſuſpicionem, cum ignauos deſidesq; ipſius competi… videret, ſententiam mutauerat. Quam ob rem Ruffinus mira… cum Fabricio impenſe gratias egiſſet, Fabricius dixiſſe fertur: … mirari Ruffine, rapinis enim imminui malo, quam vendi. Quo … tamen Ruffini rapacitatem & competitorum pernicioſam … Oſtenditque ſatius ſe ducere, auaro conſule, eodemque … homine, & in rebus agendis idoneo rapinis vexari: quam iis … eueƈtis, qui per ignauiam rempub. prodituri eſſent, … ab hoſte venundari. Ex duobus enim his malis optimum … erat. *Fulg. l.6.c.2.*

¶ Biblica Exempla.

… ad diuerſa munia obeunda, exempla: Iudices, à Moſe … *Exod.* 18. *v.* 24, 25, Duodecim millia ex Tribubus, *Num.* 31, *v.* 3, … 16, 17. *Ioſ.* 1, *v.* 1, 2, *Iud.* 1, 1, Gedeon, 8, 22, Iephte, 11, *v.* 8, 21, … 9, 2, & 10, 21, Dauid, 16, *v.* 1, 2, 12, 2, *Sam.* 2, *v.* 1, 2, 3, 4, *Pſal.* 78. … Salomon, 1, *Reg.* 1, *v.* 38, 39, 1, *Paral.* 29, 1, Ieroboam, 1, *Reg.* 12, *v.* … 1, *Macc.* 9, *v.* 28, 29, 30, duodecim Apoſtoli, *Luc.* 6, *v.* 13, … *Ioan.* 6, 70, Matthias, *Act.* 1, *v.* 23, 24, 25, 26, ſeptem Diaconi, 6. … & Barnabas, 13, 2.

¶ Exempla Profana.

… *Stephani IV.* locum abſque conſenſu Imp. ſurrogatus … veniam deprecaturus, Ludouicum Pium Imp. adiit. … reuerenter per Bernardum Longobardorum regem & A… antiſtitem excepit: ac agnita culpa, dataq; fide, ne poſt… Imperialis læderetur auctoritas, Romam remiſit. *Cuſpinian.* … IX. ab Henrico III. pontifex creatus Romanus, ius eligen… imperatore exploſo, reſtituit: in pauperes liberaliſſi… *Theat. Zuuing.*

… Alexandro ſecundo, Scotorum rege, cum Alexander filius ſucceſſurus eſſet, magna inter Nobiles diſceptatio orta eſt, aliis ſydera, quæ plurimum illis obſeruare mos eſt, aduerſa regi creando eſſe dicentibus: aliis nondum equitem auratum factum eſſe ac propterea à regni gubernaculis prohiberi. At niſi contemtis iſtiusmodi ſuperſtitionibus comes Fifenſis Sconæ fatali lapidi admotum puerum, more maiorum inunctum coronaſſet: profecto dilatandis comitiis haud dubie res in ſummum euaſiſſent diſcrimen. *H. Boe. lib.* 13.

Gregorius V. Pontifex Rom. vndecimo ſui exilii menſe priſtinæ dignitati per Imperatorem reſtitutus, ſuam patriam inſigni aliqua dignitate ornaturus ſanxit, vt penes ſolos Germanos eligendi Regem eſſet ius ac poteſtas, qui poſt diadema à Romano Pontifice acceptum, Imperator & Auguſtus appellaretur. Suntque Electores conſtituti Moguntinus, Treuirenſis, & Colonienſis archiepiſcopi: Marchio Brandeburgenſis, Comes Palatinus Rheni, Saxoniæ dux: & rex Bohemiæ qui paribus ſuffragiis Electorum exiſtentibus litem inter eos dirimat. Hanc conſtitutionem Imperator & probauit & ſua auctoritate ratam haberi voluit, *Naucler. generat.* 34. *Bonfin. l.* 10. *Decad.* 1. *rer. Vng. Cuſpin. in Otton.*

Nicolaus II. circiter annum ſalutis 1059. concilio celebrato Pontificum electionem ad Cardinales reduxit, idque hodie ſeruatur: ſed ea electio tam à reliquis ſacerdotibus, quam à populo Romano comprobanda erat, poteratq; optari qui etiam non fuiſſet è Cardinalium collegio. At vtrumque breui poſt tempore pene eſt antiquatum. Nunc enim Cardinales & ſine populi ſacerdotumq; conſenſu, & Cardinalem tantum faciunt Pontificem Romanum, quamvis nulla lege exceptum ſit, quin iure queant cuiusvis ordinis virum Pontificem creare. *Polyd. Verg. de inuent.*

In primis Eccleſiis rara habebatur epiſcopi per mortem decedentis electio eius quemcunque ſucceſſorem dignum iudicaſſet. Sic enim Athanaſius moriturus Petrum ſibi ſucceſſorem deſignauit, quod ratum & firmum habuit tum Sacerdotalis ordo, tum magiſtratus & populus. *Theodoret. l.4.c.* 20.

In Europæis Eccleſiis ad electionem Epiſcopi conſenſus multitudinis accedebat quemadmodum in hiſtoria Ambroſii Mediolani conſtat. *apud Socrat. l.4.c.*30.

Eleemoſyna.

¶ Definitio: et Etymolog.

Eleemosyna, Græca dictio eſt, ἐλεημοσύνη, ης, ἡ, ἐλεήμων, ονος, ὁ, ἡ, miſericors dicitur. Eſt autem eleemoſyna opus, in quo datur aliquid indigenti, ex compaſſione, propter Deum. *ſecund. theologos.* 4. *Sent. diſt.* 15. & *B. Thom. ſecunda Secundæ. q.* 32. *art.* 1. Dicitur ab ἔλεος, έος, τὸ, quod eſt miſericordia.

Eleemoſynam non vno humanitatis vel libetalitatis genere metiri licet: quodcunque enim charitatis officium in alterum præſtatur; id Eleemoſyna eſt. *Polyd. Virgilius de Inuent. libro* 6. *cap.* 3.

¶ Diviſio.

- *Ex parte animæ cui ſubuenitur*
  - *Poſcendo auxilium à Deo in his quæ per ſeipſum non poteſt: quod fit orando.* — *Oratio pro aliis.*
  - *Impendendo auxilium per ſeipſum contra tres defectus, ſcilicet*
    - *Ignorantiæ*
      - *Intellectus ſpeculatiui ſubuenitur docendo neſcientes: & eſt* — *Doctrina.*
      - *Intellectus practici, cui ſubuenitur conſulendo ignorantibus, & eſt* — *Conſilium.*
    - *Paßionis appetitiuæ virtutis, inter quos maximus eſt Triſtitia, cui ſubuenitur conſolando, & eſt* — *Conſolatio.*
    - *Inordinati actus, qui triplex eſt:*
      - *Peccatum commiſſum in Deum per inordinatum actum voluntatis, cui ſubuenitur corrigendo & caſtigando, & eſt* — *Correctio fraterna, vel Caſtigatio.*
      - *Peccatum commiſſum in nos, cui ſubuenitur remittendo iniuriam, & eſt* — *Remißio iniuriarum.*
      - *Oneroſa conuerſatio propter infirmitatem vel aliam quamvis cauſam, cui ſubuenitur ſupportando, & eſt* — *Tolerantia.*
- *Ex parte corporis,*
  - *In vita*
    - *Communis*
      - *Interior*
        - *Defectus alimentorum, cui ſubuenitur per cibationem & potum, & eſt* — *Cibatio. Potatio.*
      - *Exterior*
        - *Nuditas, cui ſubuenitur tegmento, & eſt* — *Veſtitio.*
        - *Defectus habitationis, cui ſubuenitur colligendo, & eſt* — *Hoſpitatio.*
    - *Spiritualis ex cauſa*
      - *Intrinſeca*
        - *Infirmitas, cui ſubuenitur ſubueniendo infirmus, & eſt* — *Viſitatio infirmorum.*
      - *Extrinſeca*
        - *Captiuitas, vel in carcere detentio, & eſt* — *Captiuorum redemptio.*
  - *Poſt vitam* — *Sepultura.*

❡ Biblici Loci.

Eleemoſyna, ſpeciatim ſtipem quæ pauperibus erogatur, ſignificat: Generaliter vero omne genus beneficii, quod in miſeros confertur, atque adeo omnia charitatis officia complectitur, *Matth.*6.2. alias dicitur Miſeratio. 9. 13.

Eleemoſyna in pauperes eroganda commendatur, *Exod.*22.25. & 23.11. *Leu.*19.10. & 23.22. & 25.39. *Deut.*15. *v.*7.10. & 24.19. 1. *Reg.*17.10. 2. *Eſdr.*1.10. *Tob.*1.3. & 4. *v.*7.17. & 12.9. & 14.11. *Eſth.*9.21. *Pſal.*41.1. & 82.4. & 112.9. *Prou.*2.14. & 3. *v* 9.28. & 11.18.25. & 14. *v.*21.31. & 18.17. & 27. *v.*13.21. & 22.9. & 28.27. & 31.20. *Eccl.*4. *v.*1.2. & 7.35. & 12.3. & 14.11. & *c.* & 29. 12. & 35.4. *Eſa.*58.7. *Ezech.* 16.49. & 18.7. *Dan.* 4.24. *Matth.*6. *v.*3.10.42. & 19.21. & 25. *v.*35. 42. *Luc.*3.11. & 6.35. & 11.41. & 12.33. & 14.13. & 16. *v.*9.21. & 19.8 & 21.1. *Act.*2.42. & 6.2. & 9.39. & 10.2. & 11.29. & 20.35. *Rom.*12. *v.*8.15.26. 1. *Cor.*16.1. & *c.* 2. *Cor.* 8. *v.*4.15. & 9.1. & *c.* *Epheſ.*4.28. *Hebr.*13.16. *Iac.*2.5. 1. *Ioan.*3.17. *Vide Miſericordia & Beneficentia.* Eleemoſyna quomodo eroganda, *Matth.*6. *v.*2.3. ſementi confertur, 2. *Cor.*9.6. *Gal.*6.7. eſt ſacrificium Deo gratum. *Phil.*4.18. *Heb.*13.16.

❡ Sententiae Biblicae.

Ante mortem benefac amico tuo, & ſecundum vires tuas da pauperi. *Eccl.*4.

Rogationem contribulati ne abiicias, & non auertas faciem tuā ab egeno. *Eccl.*4.

Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram. *ibid.*

Maledicentis tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius. Exaudiet autem eum, qui fecit illum. *ibid.*

Congregationi pauperum, affabilem te facito. *ibid.*

Quare non dediſti pecuniam meam ad vſuram? (pauperibus) *Luc.*19.

Beatius eſt dare, quam accipere. *Act.*20.

Bonum autem facientes non deficiamus. *Gal.*9.

Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime ad domeſticos fidei. *ibid.*

Eleemoſynæ fructus præſtantiſſimi & varii deum placant.

Eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram ſummo Deo, eleemoſyna, omnibus facientibus eam. *Tob.*4.

Bona eſt oratio cum ieiunio, & eleemoſyna magis quam theſauros auri recondere: quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata, & facit inuenire vitam æternam. 12.

Per miſericordiam & fidem purgantur peccata. *Prou.*15.

Miſericordia & veritate redimitur iniquitas. 16.

Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, & ipſe clamabit, & non exaudietur 21.

Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis, & Deus proſpector eſt eius, qui reddit gratiam. Meminit in poſterum, & in tempore caſus inueniet firmamentum. *Eccl.*3.

Eleemoſyna patris non erit in obliuione. *ibid.*

Exorare & facere eleemoſynam ne deſpicias. 7.

Propter mandatum aſſume pauperem, propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. 29.

Pone theſaurum in præceptis altiſſimi, & proderit tibi magis quam aurum. *ibid.*

Conclude eleemoſynam in ſinu pauperis, & hæc pro te exorabit (à peccatis) & ab omni malo. *ibid.*

Peccata tua eleemoſynis redime & iniquitates tuas miſericordiis pauperum: Forſitan ignoſcet Deus delictis tuis. *Dan.*4.

Verumtamen quod ſupereſt date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. *Luc.*11.

Meritum augmentat.

Qui faciunt eleemoſynam & iuſtitiam, ſaturabuntur vita. *Tob.*12.

Diſperſit, dedit pauperibus: iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. *Pſal.*111.

Qui miſeretur pauperis, beatus erit. *Prou.*14.

Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius: honorat autem eum qui miſeretur pauperis. *ibid.*

Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis, & viciſſitudinem ſuam reddet ei. 19.

Benefac iuſto, & inuenies retributionem magnam, & ſi non ab ipſo, certe à Domino. *Eccl.*12.

Da (pauperi) & accipies, iuſtifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iuſtitiam: quoniam non eſt quod quæras apud inferos cibaria. 14.

Eleemoſyna viri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis, quaſi pupillam, conſeruabit: & poſtea reſurget, & retribuet illis retributionem vnicuique in caput ipſorum, & conuertet in inferiores partes terræ. 17.

Qui facit miſericordiam, fœneratur proximo ſuo: & qui præualet manu mandata ſeruat. *Eccl.*29.

Qui facit miſericordiam, offert ſacrificium. 35.

Cum effuderis eſurienti animam tuam, & animam afflictam repleueris, orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut meridies, & requiem dabit tibi Dominus Deus tuus ſe[...] doribus implebit animam tuam, & oſſa tua liberab[...] hortus irriguus, & ſicut fons aquarum, cuius non de[...] *Eſa.*58.

Quicunque potum dederit vni ex minimis iſtis, [...] frigidæ tantum in nomine diſcipuli: amen dico vobis, [...] mercedem ſuam. *Matth.*20.

Si vis perfectus eſſe, vende omnia quæ habes, & da pa[...] habebis theſaurum in cœlo. 19.

Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis [...] conſtitutione mundi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi [...] tiui, & dediſtis mihi bibere: Hoſpes eram, & collegiſtis [...] & operuiſtis me: Infirmus, & viſitaſtis me: In carcere, [...] me: Tunc reſpondebunt ei iuſti, dicentes, Domine, qua[...] mus eſurientem, & pauimus te, & dedimus tibi potum? [...] dens Rex dicet illis: Amen dico vobis, quamdiu feciſtis [...] fratribus meis minimis, mihi feciſtis. c. 25.

Vendite quæ poſſidetis, & date eleemoſynam. *Luc.*11.

❡ Patrum Sententiae.

Qui vult ordinate dare eleemoſynam, à ſeipſo debet [...] eam ſibi primo dare, eſt enim eleemoſyna opus miſericor[...] ſimeque dictum eſt, Miſerere animæ tuæ placens Deo. *In En*[...] *chirid.*

Valde male diligit is, qui bene audit, & male oderat[...] dare, da: ſi non potes, affabilem te fac, coronat Deus [...] tem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat non habe[...] de ſacculo non erogatur. *ſup. Pſal.*103.

Multa ſunt genera eleemoſynarum, quæ quum facim[...] mur, vt nobis dimittantur peccata: ſed ea nihil eſt maius [...] ex corde dimittimus peccata. *In Enchirid.*

Quam frontem habes petendo ad Deum tuum, qui [...] ſcis patrem tuum? Ille nihil portat, tu nimium oneratus [...] eo quod habes, & illum paſcis: & pondus minuis. *de ver*[...] *ſerm.*5.

Eleemoſyna mundat peccata, & ipſa interpellat pro [...] minum: quia quicquid pauperibus dederimus, ipſum [...] debimus. *In ſerm. de diuite.*

De iuſtis laboribus facite eleemoſynas: nō enim corru[...] iudicem Chriſtum, vt non vos audiat cum pauperibus [...] litis. Nolite velle eleemoſynas facere de fœnore & vſura [...] dico quibus corpus Chriſti erogamus. *ibid.*

Fœcundus eſt ager pauperum, cito reddit donantibus [...] Via cœli eſt pauper, per quam venitur ad patrem: incipe [...] gare, ſi non vis errare. *de verb. dom.*

Dicit tibi Chriſtus, Da mihi ex eo, quod dedi tibi, de [...] da & redde, habuiſti me largitorem, fac me debitorem, [...] fœneratorem, temporalia mihi das: æterna tibi reſtituam, [...] tibi reddam, quando te mihi reddidero. *ibid.*

Caue præuidens diſcretioni eleemoſynæ, ita vt vtriuſq[...] ſcilicet & accipientis ſit ſolatium, *in ep.*

Si vis eſſe mercator optimus, fœnerator egregius, da [...] potes retinere, vt recipias quod non poteris amittere, da [...] vt recipias centuplum, da temporalem poſſeſſionem, vt [...] hæreditatem æternam. *in ep.*

Vtantur diuites conſuetudine infirmitatis tuæ: ſed dol[...] ſe non poſſe, melius enim facerent, ſi aliter poſſent. Si e[...] tollitur pauper de mendicitate, tu quare extolleris de [...] Vtere cibis electis, & pretioſis, ſicut conſueſti, quia aliter [...] quia ſi conſuetudinem mutas, ægrotas, conceditur tibi, [...] ſariis, da pauperibus ſuperflua, vtere pretioſis, da paup[...] *De verb. dom.*

Magna eleemoſyna, quæ ardentium criminum glob[...] lentiæ ſuæ fonte refrigerat: & irriguo largitatis obruit [...] lictorum. *in quodam ſerm.*

Eleemoſyna vtilius malis negatur quam conceditur [...]

Eleemoſyna ad neceſſitatem non ad pigritiam accip[...] *re monach. c.*15.

Beatus plane, de cuius domo nunquam vacuo ſinu [...] uit: neque enim quiſquam magis beatus, quam qui int[...] pauperis neceſſitatem, & infirmi atque inopis ærumnam [...] *de officiis.*

Ille intelligit ſuper pauperem, qui largitur pauperi [...] eſt miſereri inopia, niſi alimoniam eidem largiaris? *in ſ*[...]

Hoc eſt occidere hominem vitæ ſuæ ei ſubſidia deneg[...] ne inter loculos tuos includas ſalutem inopum: tanquam [...] lis ſepelias vitam pauperum. *ibid.*

Sunt qui pauperibus parum tribuunt, vt amplius accip[...] magis venatio appellanda eſt, quam eleemoſyna. Meliu[...] non habere, quod tribuas, quam imprudenter petere, [...] *Hier. in ep.*

Nos ſubſarcinati auro Chriſtū pauperum ſequimur, [...] textu eleemoſynæ priſtinis opibus incumbimus. *ibid.*

Pars ſacrilegii eſt, rem pauperum dare non pauperibus [...] te eſurientium viſcera, non ructantium opulenta conuiu[...]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſacerdos, ſiue cognatus ſit, & affinis, nihil in illo aliud niſi paupertatem. Sine diſcretione omnibus indigenti- ſimpliciter tribuamus, non quærentes cui, ſed quare demus. enim in quacunque neceſſitate morituro ſuccurrere po- non fecerit, occidit. *ibid.*

epiſcopi eſt, pauperum opibus prouidere: ignominia o- ſacerdotum propriis ſtudere diuitiis. *ibid.*

omnem cenſum tuum pauperibus diſtribuas, nihil a- erit pretioſius, quam quod manibus tuis ipſe confe- *ibid.*

Eleemoſyna amica Deo conſiſtit, & ſemper ei propinqua eſt: pro voluerit facile munus gratiæ impetrat, vincula pecca- diſſoluit, fugat tenebras, extinguit ignem: huic cum fiducia portæ cœli aperiuntur, & veluti regina intrante nul- nullus cuſtodum, qui adſiſtunt, audent dicere: quæ inde? ſed omnes eam è regione ſuſcipiunt. Virgo eſt ha- aureas, circumſcripta per omnia venuſtate, ſed ſuccincta habens candidum atque manſuetum pennata eſt, & leuis, ante ſolium regale conſiſtit. *Chryſoſt. ſuper Matth. ſer-*

Medicamentum fortius, quod maxime optetur in pœnitentia, & ſicut in præceptis medicinæ accommodis, medica- multas quidem herbas accipit, vnam autem dominantiſ- ; ſic & in pœnitentia iſta dominantior & potentior eſt, & ipſa efficit. *ibid.*

omnibus dederimus, ſemper miſerebimur, ſi au- cœperimus, nunquam miſericordiam præſtabimus.

Quæ ſtultitia eſt, illic relinquere, vnde exiturus es: & illuc non quo iturus es? Illic ergo ſubſtantiam tuam colloca, vbi habes. *in Matth. 6.*

Qui collocat theſauros in terra, non habet, quid ſperet in cœlo. reſpiciat in cœlum, vbi nihil habet repoſitum? Quicquid feceris, hoc tuum eſt; quod autem reliqueris perdi- *ibid.*

ingrata Deo, quæ viſa fuerit ab hominibus eleemoſyna, ideo facta eſt, vt viſa ſit. *in Matth. 5.*

plus valet curationi, quam eleemoſynarum largitio, quia peccatis rogaturus manus ad Deum expandit, qui has ad non extendit. *Rab. in Matth. 12.*

ea tibi diuinitus prouenisse, ſcilicet temporalia bona, an Deus inæqualiter res nobis diſtribuens? cur tu abun- mendicat, niſi vt tu bonæ compenſationis merita conſe- vero patientiæ brachiis decoretur? Panis eſt famelici : nudi tunica, quam in conclaui conſeruas diſcalcea- qui penes te marceſcit, indigentis argentum, quod poſſi- tot labefactas, quod ſubuenire vales. *Baſil. hom. 1.*

pauperis eſt gazophylacium Chriſti, & quicquid pauper Charitas acceptat. Da ergo pauperi terram, vt accipias re micam, vt accipias totum, da pauperi, vt detur tibi: quia pauperi dederis, tu habebis: quod pauperi non dederis *Pet. Rau. in quodam ſerm.*

¶ Poeticae Sententiae.

Antholog Sacra Iacob Billij.

De Eleemoſyna: & quod impius probo viro nocere nequeat.

Aſtronomus quidam (ſic finxit priſca vetuſtas)
Reginæ abſciſſam vexit ad aſtra comam.
Iſ tamen haud aſtris illam intulit. Ille capillos
Cœlo infert inopes qui miſeratus alit.
Crinis opes, crinis fluxos deſignat honores,
Et vitam, poterit quam reſecare Doeg.
Sed licet & barbam ſecet improbus, atque capillos:
Nil tamen his iuſti prorſus ineſſe poteſt.

Ibidem.

Magnum peccatum eſt amor immoderatus habendi,
Et plus quam vita ſufficiat cupiens.
Nam quod nos veſtit, quod paſcit, cura ſalutis,
Si vanis ſit mens libera, non onerat.
Debilibus proſint, atque iuuent inopes.
Quiſquis enim cupide non expendenda recondit,
Quæ nulli tribuit, pauperibus rapuit.

De Eleemoſynæ ſtudio.

Qui reliquis ſtudeant virtutibus, atque labore
Membra premant, homines cernere mille licet.
Deficit ac miſeros hæc vna & maxima virtus,
Quâ ſine nil alias obtinuiſſe iuuat.
Nam qui pauperie preſſis ſe præbet acerbum,
Cuncta licet teneat, nil tamen ipſe tenet.
O quæ ſtultitia eſt! Deus emit ſanguine ſeruos
Mercari exiguo nos piget ære Deum.

Martialis lib. 5.

Callidus effracta nummos fur auferet arca;
Proſternit patrios impia flamma lares.
Debitor vſuram pariter, ſortemq; negabit,
Non reddet ſterilis ſemina iacta ſeges.
Diſpenſatorem fallax ſpoliabit amica:
Mercibus extructas obruet vnda rates.
Extra fortunam eſt, quicquid donatur amicis;
Quas dederis, ſolas ſemper habebis opes.

¶ Apophthegmata.

Democritus peregrinis & egentibus alimoniam miniſtrandam eſſe dicebat. Equidem quiſquis indigenti victum negat, is neq; ab alio quicquam accipiet, dum eguerit. *Stob.*

Idem audiens quendam magnificis verbis multa cuidam promittentem, ſed mendaciter. Coneris, inquit, ad exigua largiendum, quam ad plurima promittendum, eſſe propenſior. Nam penuria laborantibus donum, vel perexiguum, prodeſt, verba autem & magnificæ pollicitationes nulli ſunt vtiles. *Stob.*

Idem dicere ſolebat, Si bene mereri de aliquo voles, citiſſime da. Mora enim ingratum redditur, & parum amabile quicquid dederis. *Stoc.*

Ariſtoteles cum nefario cuidam homini eleemoſynam dediſſet, & ob id caſtigaretur à quodam: Non mores, inquit, ſed hominem commiſeratus ſum. Docuit vir ſapientiſſimus, etiam malis, & indignis eleemoſynam dandam eſſe in ſumma rerum neceſſitate, ne penuria ſuadente, agant quod dedecus eſt coram Deo & hominibus. *Laert. l. 5. c. 1.*

Idem reprehenſus à quodam, quod eleemoſynam dediſſet improbo; Non homini, inquit, dedi, ſed humanæ ſorti. *Laertius lib 3. cap. 1.*

Demoſthenes dicere ſolebat, æquum eſſe vt pauperes pie foueantur, cum delectu tamen, ita vt dimiſſis improbis illorum ratio potiſſimum habeatur, qui præter culpam egeſtate premuntur. *Stob.*

Amadæus Sabaudiæ dux, rogatus à quibuſdam oratoribus qui aderant, an etiam haberet canes venaticos? annuit, vt poſtera die redirent. Cum verò iam adeſſent, Amadæus è pergula à latere ædium in gentem mendicorum multitudinem eis oſtendit vnà diſcumbentium. Atque hi ſunt, inquit, canes mei, quos alo quotidie, quibusque cœleſtem gloriam me ſpero venaturum. *Munſterus libro ſecundo Coſmographiæ. vbi de Allobrogorum vel Sabaudiæ ducibus.*

P*lacilla* Theodoſij Romanorum Imp. vxor pientiſſima cum reprehenderetur à ſuis quod ægrotos viſitaret, atq; pauperibus etiam liberaliter facultates ſuas elargiretur, reſpondit: Imperatori conuenire, vt aurum id largiatur: ſe autem manuum opus pro imperio ipſo, ei qui id ſemel contulit offerre. *Nicephorus Calliſtius libro 12 cap. 42.*

¶ Similitudines.

Syracidæ. Quemadmodum aqua reſtringit inflammatũ ignem: Sic eleemoſyna expiat peccata *cap 3.*

Chryſoſtomi. Sic vlmus infructuoſa dat honorem viti, vt vitis pro ſe & pro vlmo proferat fructum: Ita tuæ res proficiant ad pauperis ſuſtentationem in hoc ſeculo, vt & illius ſanctitas proficiat ad tuam ſuſtentationem in illo. *in caput quintum Matthæi, homilia duodecima.*

Omnis homo qui aliquod opus facit, cuius cauſa facit id quod facit, in corde ſuo illius aſpicit & perſonam. Ecce facis epiſtolam vt aliquem ſalutes amicum: quamdiu ſcribis, ſemper in corde tuo vides illius perſonam amici, propter quem ſcribis epiſtolam. Iam artifex tenens opus in manu, ſemper eum præ oculis ſuis habet qui ei opus commiſit faciendum, dum cogitat quomodo illud facere mandauit. Sic & qui propter Deum eleemoſynam facit, neminem videt in corde ſuo, niſi in perſonam Dei tantummodo, propter quem facit. *in c. 6. Matth.*

Si duos quoſdam videres, alterum omnino nudum, alterum indutum, nullamne iniuriam faceres, ſi veſtitum ſpoliares, vt nudum indueres? imò verò maximam: Ita qui Deo ex rapina eleemoſynam parat. *Hom. 87. in Matth.*

Quemadmodum iſta monumenta pueris detrahuntur, poſteaquam facti viri, feruntur ad aliud ornamentorum genus: Itidem & in nobis non iam erit eleemoſyna, quæ pecuniis erogandis conſtat, ſed alia quædam multo præſtantior. *Hom. 1. ad Philip.*

Agricolæ ſi frumenta domi concluſa tenent, vermium in eſca amittent: ſi verò diſperſerint in terras, non modo cuſtodiunt, ſed etiam augent: Sic opes ſtantes quidem in arca, ac ſub ſera & vecte defoſſæ, citò transfugiunt: ſi verò in eleemoſyna diſtributæ fuerint, non ſolum manent cuſtoditæ, ſed & maiores inde reſurgunt. *De pœnit. ſerm. 7.*

Curſores qui in agone currunt, veſtimenta etiam pene neceſſaria abijciunt: Ita iturus in cœlum, vt expeditior ſit, diuitias pene omnes pauperibus diſtribuat. *Hom. de pœnit.*

Vt hoſpites & peregrini in aliena terra manſionem non conſtruunt, ſed malunt in ſua patria inuenire conſtructam: Ita debemus per eleemoſynam domos æternas conſtruere, & non in his theſaurizare. *Hom.* 36. *tom.* 4.

Quemadmodum ſi opes ſubditorum in regiis promptuariis conſeruentur, per illas etiam regiæ ſecuriores ſunt: Ita certè & in domo tua, ſi pauperum opes repoſueris, & Dominico die collegeris, etiam tua ſecuriora erunt. *De eleemoſyn.*

Agricola ſementem facit, & quæ habet expendit, & non contriſtatur, & dolet, nec ſumptum ſe facere putat, ſed lucrum potius, tametſi incerta eius ſpes: Tu autem non in tam vilibus, ſed in multo maioribus ſeminans, & daturus pecuniam in manus Chriſti, recuſas, torpes & inopiam prætexis? *Ser. de pœnit.*

Quemadmodum Dominus tuus cum multi blaſphement, multi fornicentur, multi furentur, latrocinentur, ſepulchris inſidientur, & multa mala faciant, ipſe non deſinit à ſua in omnes beneficentia, ſed communes radios, communes imbres & fructus terræ profert, ſuam monſtrans miſericordiam: Sic & tu fac, & cum adhuc tempus miſericordiæ, iuua pauperes, paſce famelicos, libera afflictos, ne ſis præterea curioſè ſollicitus. *Serm. de pœnit.*

Quemadmodum hi qui ad magnos quoſdam principatus accerſiti, regias inhabitaturi ciuitates, omnem ſubſtantiam ſuam in pecuniam commutant, & ſic illò migrant: Ita plane & tunc faciebant homines illi ad cœlum vocati, & ad ſupernam metropolim, & regnum quod illic eſt. Nam perſuaſum habentes illic eſſe patriam, omni ſubſtantia ſua in pecuniam commutata, pecuniam per Apoſtolorum manus illuc præmiſerunt. *In illud Apoſtoli dictum, Oportet ſemper hæreſes eſſe.*

Sicut radix in pingui plantata ſolo quæ nobis ſingulis annis tempeſtiuos affert fructus: Sic & pecunia in manibus pauperum plantata, non ſolum in ſingulos annos, ſed & in ſingulos dies ſpirituales nobis fructus affert, fidentiam ſcilicet in Deum, peccatorum abſceſſum, conſcientiam bonam, lætitiam ſpiritualem, ſpem iucundam, aliquaque bona, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. *ibid.*

Nazianzeni. Quemadmodum omnis qui nauigat, prope naufragium eſt, tantoque propius quanto audacius id facit: Ita quicunque circumſeptus eſt corpore, propinquus & obnoxi[9] eſt corporis calamitatibus, & eo magis, quo elatius incedit, nec reſpicit eos qui ante ſe iacent. Dum ventis ſecundis nauigas, da manum illi qui naufragium fecit: dum ſanus ac diues es, in miſeria conſtitutum amplectere. Noli expectare vt in teipſo perdiſcas quantum ſit malum inhumanitas, & quale bonum ſit, egentibus aperire viſcera miſericordiæ. Ne velis tollere manus ad Deum contra eos qui ſuperbiunt, & prætercurrunt pauperes: ſed in alienis calamitatibus erudiare. Da aliquid vel exiguum inopi: non erit exiguum ei qui rerum omnium eget: ne Deo quidem, modo pro facultate tribuatur: Loco magni muneris affer conſolationem. Si nihil habes, collachryma *In Orat. de pauperibus amandis, & benignit. fol.* 19.

Erga fratres calamitoſos benignus eſto. Quod ventri ſubtrahis, tribue eſurienti: Exæquet omnia iuſtus Dei timor. Duas inter ſe contrarias affectiones, tuam videlicet ſatietatem, & fratris famem, modeſta continentia tempera atque moderare. Sic enim faciunt & medici: alios exinaniunt, alios replent, vt acceſſione, deceſſioneque vniuſcuiuſque ſanitas conſeruetur. *in orat. de pauperibus amandis. fol.* 33.

D. Baſilij. Quemadmodum ſementis quæ in terram iacitur, lucrum affert ei qui iecit: Ita etiam panis in eſurientis manum ſeminatus, multiplex commodum in poſterum reddit. *in Lucam.*

Tu quidem cum aurum das vt equum compares, animo non angeris: cum verò corruptibilia exponis, vt cœlorum regnum accipias, lachrymandum tibi putas? *Hom. de diuite.*

Vt Adam male comedens, peccatum induxit: Ita nos inſidioſam eſcam edimus, niſi neceſſitati fratris & eſuriei medeamur. *ſerm. de fame & ſiccitate.*

Lactantij. Si deorum cultores ſimulachra inſenſibilia excolunt, & quicquid precioſi habent, in ea conferunt: quibus nec vti poſſunt, nec gratias agere: qui acceperint: quanto iuſtius eſt & verius, viuentia Dei ſimulachra excolere, vt promereare inuenire viuentem? Quæ ſicut vſui habent, quicquid acceperint, & gratias agunt: Ita Deus in cuius conſpectu bonum feceris, probabit, & mercedem pietatis exoluet. *Lib.* 6. *c.* 13. *de vero cultu.*

Thriueri. Illiberale eſt munus, quod maius aut ditius ambit: elegantiſſima eleemoſyna, quæ neque ſanitatem, neque aliud reſpicit, ſed ex ſola charitate erga Deum & proximum procedit. *in apophthegm.* 75.

¶ Exempla Biblica.

Eleemoſynæ exempla: Abdias, 1. *Reg.* 18. *v.* 13. Tobias ſenior, *Tobiæ* 1. *v.* 18. *&* 2. *v.* 16. *&* 4. *v.* 8. 9. 10. 11. 12. Tabitha, *Actor.* 9. *v.* 36. Cornelius Centurio, 10. *v.* 1. 2. 2. 4.

¶ Profana Exempla.

Rabanus Maurus, Fuldenſis antiſtes, mox Archiepiſcopus Moguntinus, cum tanta fames Germaniam occuparet: vt etiam pater filium deuorare vellet: multam beneuolentiam pau[...] buit. *Sigebertus in Chron.*

Anaſtaſius IV. Pontifex Max. pauperes pauit ſua [...] vniuerſam prope Europam, torqueret fames. *Rauſ[...]*

Baſilius Magnus, Epiſcopus Cæſarienſis, in fame [...] cultates ſuas vendidit: frumentum comparauit: ex [...] omnes, etiam Iudæorum liberos aluit. *Sozomenus lib[...]*

Ab Imperatore Henrico IV. agmina pauperum [...] qui eum domi in cubilibus, in campis, in caſtris ſeque[...] & liberaliter eis proſpexit: & in demortuorum locum [...] ſubſtituit: ac in præſidiis ſuis erogari eleemoſynas [...] vt in vita eius annotatur. *Theat. Zuing fol.* 2425.

Tullus Hoſtilius Romanorum Rex, quot agrorum [...] vſum ſuum ſeruabant, publicè pauperibus diuiſit: [...] gum moribus diſſimilis: qui quod pauperum eſt, ſibi [...] ſueuerunt. *Fulg. l.* 4. *c.* 8.

Nerua Imperator ciuibus egenis, vt vitam ſuſtenta[...] quinquagies centena millia nummum erogauit. *Thea[...]*

Adrianus Imp. factus pueris ac puellis, quibus Tra[...] ta ſtatuerat, incrementa dedit. *Suet.*

Nerua Imperat. puellas puerosque parentibus [...] tos ſumptu publico per Italiæ oppida ali iuſſit. *Cuſpin[...]*

Elementum.

¶ Definitio et Etymolog[...]

ELEMENTVM, Græcè ϛοιχεῖον, ου, τό, & ϛοιχειώδης [...] dicitur. Eſt autem elementum, in quod aliquid [...] ſtens, vt materia, vt ſyllabæ a & b. *ſecundum Ari[...] Metaph.*

¶ Loci Biblici.

Elementa calore ſoluenda. 1. *Petr.* 3. 10.

Elementa mundi Paulo ſunt rudimenta, quibus [...] cleſiam ſuam, quaſi ſub pædagogo erudiit, *Col.* 2. 8. [...] pioſè *Galat.* 4. *v.* 3. vbi etiam pro rudimentis capiun[...] ſunt & egena, *Galat.* 4. 9. Elementa pro mundi partibu[...] rè diſſoluentur, 2. *Pet.* 3. 10, 12.

¶ Poeticae Sententiae.

Ouid. 15, Metam.

Quatuor æternus genitalia corpora mundus,
Continet: ex illis duo ſunt oneroſa, ſuoq;
Pondere inferius, tellus atque vnda feruntur.
Et totidem grauitate carent, nulloq; premente
Alta petunt, aer atque aere purior ignis.

Idem Faſt.

Altum flamma petit, propior locus aera cepit:
Sederunt Medio terra fretumq; loco.

Manil. 52.

Ignis in æthereas volucer ſe ſuſtulit auras,
Summaq; complexus ſtellantis culmina cœli
Flammarum vallo naturæ mœnia fecit:
Proximus in tenues deſcendit ſpiritus auras,
Aeraq; extendit medium per inania mundi.
Ignem flatus alit vicinis ſubditus aſtris.
Tertia ſors vndas ſtrauit, flatusq; natantes,
Æquora perfudit toto naſcentia ponto.
Vt liquor exhalet tenues atque euomat auras,
Æraq; ex ipſo ducentem ſemina paſcat,
Vltima ſubſedit glomerato pondere tellus.

Ouid. 1. Met.

Ignea conuexi vis & ſine pondere cœli
Emicuit, ſummaq; locum ſibi legit in arce
Proximus eſt aer illi leuitate, locoq;
Denſior his tellus elementaq; grandia traxit,
Et preſſa eſt grauitate ſui: circumfluus hum[...]
Vltima poſſedit, ſolidumq; coercuit orbem.
Neu regio foret vlla ſuis animalibus orba,
Aſtra tenent cæleſte ſolum formæq; Deorum,
Ceſſerunt nitidis habitanda piſcibus vndæ.
Terra feras cœpit, volucres agitabilis aer.

Idem 15. Met.

Quæ quanquam ſpacio diſtant, tamen omnia fi[...]
Ex ipſis & in ipſa cadunt, reſolutaq; tellus
Aeraq; humor abit: dempto quoque pondere [...]
In ſuperos aer tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt, idemq; retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aera tranſit,

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN